

**398/09/EL
WP 160**

**Γνωμοδότηση 2/2009 για την προστασία προσωπικών δεδομένων παιδιών
(γενικές κατευθυντήριες γραμμές και η ειδική περίπτωση των σχολείων)**

Εκδόθηκε στις 11 Φεβρουαρίου 2009

Η παρούσα ομάδα εργασίας έχει συσταθεί δυνάμει του άρθρου 29 της οδηγίας 95/46/ΕΚ. Πρόκειται για ανεξάρτητο συμβουλευτικό σώμα της ΕΕ για την προστασία των δεδομένων και της ιδιωτικής ζωής. Τα καθήκοντά της ορίζονται στο άρθρο 30 της οδηγίας 95/46/ΕΚ και το άρθρο 15 της οδηγίας 2002/58/ΕΚ.

Τη γραμματεία της ομάδας έχει αναλάβει η Διεύθυνση Γ (Αστική Δικαιοσύνη, Δικαιώματα και Ιθαγένεια) της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, Γενική Διεύθυνση "Δικαιοσύνη, Ελευθερία και Ασφάλεια, Β-1049 Βρυξέλλες, Βέλγιο, Γραφείο αριθ. LX-46 01/06.

Ιστότοπος: http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/index_en.htm

Προστασία προσωπικών δεδομένων παιδιών

(Γενικές κατευθυντήριες γραμμές και η ειδική περίπτωση σχολείων)

I – Εισαγωγή

1) – Πλαίσιο

Η παρούσα γνωμοδότηση αφορά την προστασία στοιχείων σχετικά με παιδιά. Απευθύνεται πρωτίστως σε πρόσωπα που χειρίζονται προσωπικά δεδομένα παιδιών. Στο πλαίσιο των σχολείων, σε αυτά τα πρόσωπα περιλαμβάνονται το διδακτικό προσωπικό και ιδίως οι σχολικές αρχές. Επιπλέον η γνωμοδότηση απευθύνεται σε εθνικές ελεγκτικές αρχές προστασίας δεδομένων οι οποίες είναι αρμόδιες για τον έλεγχο της επεξεργασίας των δεδομένων αυτών.

Το έγγραφο αυτό πρέπει να εξεταστεί στο πλαίσιο της γενικής πρωτοβουλίας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής που περιγράφεται στην ανακοίνωσή της “Σχετικά με μια στρατηγική της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού”. Συμβάλλοντας σε αυτόν τον γενικό σκοπό, αποβλέπει στην ενδυνάμωση των θεμελιωδών δικαιωμάτων του παιδιού στην προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα.

Το θέμα αυτό δεν είναι εντελώς νέο για την ομάδα εργασίας του άρθρου 29 που έχει εκδώσει αρκετές γνωμοδοτήσεις σχετικά με αυτό το ζήτημα. Η γνωμοδοτήσεις της όσον αφορά τον κώδικα συμπεριφοράς FEDMA (Γνωμοδότηση 3/2003), τον γεωγραφικό εντοπισμό (Γνωμοδότηση 5/2005) και τη θεώρηση και τη βιομετρία (Γνωμοδότηση 3/2007) περιλαμβάνουν ορισμένες αρχές ή συστάσεις σχετικά με την προστασία δεδομένων παιδιών.

Ο στόχος αυτού του εγγράφου είναι να εδραιώσει το ζήτημα αυτό με δομημένο τρόπο καθορίζοντας τις ισχύουσες θεμελιώδεις αρχές (Μέρος II) και παρουσιάζοντας αυτές σε σχέση με τα σχολικά δεδομένα (Μέρος III).

Ο τομέας των σχολικών δεδομένων επιλέχθηκε επειδή αποτελεί έναν από τους πιο αξιοσημείωτους παράγοντες της ζωής των παιδιών και περιλαμβάνει σημαντικό μέρος των καθημερινών τους δραστηριοτήτων.

Η σπουδαιότητα αυτού του τομέα οφείλεται επίσης στην ευαίσθητη φύση πολλών από τα δεδομένα που υφίστανται επεξεργασία σε εκπαιδευτικά ιδρύματα.

Στόχος και πεδίο εφαρμογής

Ο σκοπός αυτού εγγράφου είναι η ανάλυση των γενικών αρχών που σχετίζονται με την προστασία δεδομένων παιδιών και η επεξήγηση της συνάφειάς τους σε συγκεκριμένο κρίσιμο τομέα, δηλαδή στον τομέα των σχολικών δεδομένων.

Για το σκοπό αυτό, αποβλέπει στην αναγνώριση θεμάτων που είναι σημαντικά για την προστασία δεδομένων παιδιών γενικά και την προσφορά καθοδήγησης σε αυτούς που εργάζονται στον εν λόγω τομέα.

Σύμφωνα με τα κριτήρια στις περισσότερες σχετικές διεθνείς πράξεις, παιδί θεωρείται κάθε άτομο κάτω των 18 ετών εκτός και αν έχει αναγνωρισθεί ως ενήλικας από το νόμο πριν από την ηλικία αυτή.¹

Το παιδί είναι άνθρωπος με την πλήρη έννοια του όρου. Για το λόγο αυτό, πρέπει να απολαμβάνει όλα τα δικαιώματα ενός προσώπου, μεταξύ άλλων και το δικαίωμα στην προστασία των προσωπικών του δεδομένων. Εντούτοις, το παιδί βρίσκεται σε ειδική κατάσταση η οποία πρέπει να εξετάζεται από δύο οπτικές: τη στατική και τη δυναμική.

Από τη στατική άποψη, το παιδί είναι πρόσωπο που δεν έχει ακόμα αποκτήσει σωματική και ψυχολογική ωριμότητα. Από τη δυναμική άποψη, το παιδί βρίσκεται στη διαδικασία σωματικής και διανοητικής ανάπτυξης προς την ενηλικίωση. Τα δικαιώματα του παιδιού και η άσκησή τους – συμπεριλαμβανομένου και του δικαιώματος στην προστασία δεδομένων – πρέπει να εκφράζονται με τρόπο που αναγνωρίζει και τις δύο αυτές οπτικές.

Η γνωμοδότηση αυτή βασίζεται στην πεποίθηση ότι η εκπαίδευση και η υπευθυνότητα αποτελούν εργαλεία πρωταρχικής σημασίας για την προστασία δεδομένων παιδιών. Θα εξετάσει τις κύριες αρχές που σχετίζονται με το θέμα αυτό. Οι περισσότερες από αυτές σχετίζονται με τα δικαιώματα του παιδιού αλλά θα εξεταστούν στο πλαίσιο της προστασίας δεδομένων.

Όλες αυτές οι αρχές περιέχονται στις πλέον θεμελιώδεις ισχύουσες διεθνείς πράξεις. Ορισμένες από αυτές τις πράξεις σχετίζονται με γενικά ανθρώπινα δικαιώματα αλλά περιέχουν επίσης και ειδικούς κανόνες για παιδιά. Οι σημαντικότερες είναι αυτές που ακολουθούν:

- παγκόσμια διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου, 10/12/48 - άρθρα 25, 26, αρ. 3
- ευρωπαϊκή σύμβαση για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου και των θεμελιωδών ελευθεριών, 04/11/50 - άρθρο. 8
- Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, 07/12/00 - άρθρο 24²

Άλλες πράξεις που σχετίζονται ευθέως με τα δικαιώματα του παιδιού είναι οι ακόλουθες:

- Διακήρυξη της Γενεύης για τα δικαιώματα του παιδιού, 1923
- η Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού, 20/11/89

¹ - Συγκεκριμένα, άρθρο 1 της Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού της 20/11/89

² - Επίσης:

- Διακήρυξη του Ελσίνκι 1964, Pt. I-11,
- Διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα της 16/12/66 – άρθρο. 10, αριθ. 3,
- Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα της 16/12/66 – άρθρα 16, 24,
- Προαιρετικό πρωτόκολλο της 16/12/66.

- ευρωπαϊκή σύμβαση για την άσκηση των δικαιωμάτων των παιδιών, Συμβούλιο της Ευρώπης, αριθ. 160, 25/01/96³
- Ψήφισμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου “Προς μια ευρωπαϊκή στρατηγική για τα δικαιώματα του παιδιού”, 16/01/08

Φυσικά, η γενική προοπτική της προστασίας προσωπικών δεδομένων πρέπει πάντα να λαμβάνεται υπόψη, όπως καθορίζεται στις οδηγίες περί προστασίας δεδομένων (οδηγία 95/46/EC, 24/10/95 και οδηγία 2002/58/EK της 12/07/02), και εν μέρει σε άλλες πράξεις⁴.

II – Θεμελιώδεις αρχές

A – Γενικά

1) – Μείζον συμφέρον του παιδιού

Η πρωταρχική νομική αρχή είναι αυτή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού⁵.

Η συλλογιστική της αρχής αυτής είναι ότι πρόσωπο που δεν έχει ακόμα αποκτήσει σωματική και ψυχολογική ωριμότητα έχει ανάγκη μεγαλύτερης προστασίας από άλλα πρόσωπα. Σκοπός της είναι η βελτίωση των συνθηκών για το παιδί και στοχεύει στην ενδυνάμωση του δικαιώματος του παιδιού στην ανάπτυξη της προσωπικότητάς του. Την αρχή αυτή πρέπει να τηρούν όλοι οι φορείς, δημόσιοι ή ιδιωτικοί, οι οποίοι λαμβάνουν αποφάσεις που έχουν σχέση με παιδιά. Επίσης ισχύει για τους γονείς και άλλους νόμιμους αντιπροσώπους παιδιών είτε στην περίπτωση που τα αντίστοιχα συμφέροντά τους έρχονται σε αντίθεση είτε στην περίπτωση που το παιδί εκπροσωπείται. Κανονικά οι αντιπρόσωποι του παιδιού πρέπει να εφαρμόζουν αυτήν την αρχή αλλά σε περίπτωση που υπάρχει αντίθεση μεταξύ των συμφερόντων των παιδιών και των νόμιμων αντιπροσώπων τους, πρέπει να αποφασίζουν τα δικαστήρια ή, κατά περίπτωση, οι ΑΠΔ (αρχές προστασίας των δεδομένων).

2) – Απαραίτητη προστασία και φροντίδα για την ευημερία των παιδιών

Η αρχή του μείζονος συμφέροντος απαιτεί ορθή εκτίμηση της θέσης του παιδιού. Αυτό προϋποθέτει την αναγνώριση δύο παραμέτρων. Πρώτον, η ανωριμότητα του παιδιού το

³ - Και επίσης:
 - Διακήρυξη των ΗΕ για τα Δικαιώματα του παιδιού της 20/11/59.
 - Συστάσεις της κοινοβουλευτικής συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης για διάφορες πτυχές προστασίας των παιδιών (αρ. 1071, 1074, 1121, 1286, 1551).
 - Συστάσεις της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συμμετοχή των παιδιών στην οικογενειακή ζωή R (98)8 και για την προστασία υγειονομικών δεδομένων, R (97), 5.
 - Σύμβαση για τις προσωπικές σχέσεις που αφορούν παιδιά, Συμβούλιο της Ευρώπης, αρ.192, 15/05/03.

⁴ - Κατευθυντήριες Γραμμές του ΟΟΣΑ της 23/09/80,
 - Σύμβαση 108 του Συμβουλίου της Ευρώπης της 28/01/81 και πρόσθετο πρωτόκολλο της 08/11/01,
 - Κατευθυντήριες Γραμμές των ΗΕ της 14/12/90.

⁵ Περιέχεται στη Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (άρθρο 3), και, στη συνέχεια, επιβεβαιώθηκε εκ νέου από τη Σύμβαση 192 του Συμβουλίου της Ευρώπης (άρθρο 6) και τον Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρο 24, αρ. 2).

καθιστά ευάλωτο και αυτό πρέπει να αντισταθμίζεται με κατάλληλη προστασία και μέριμνα. Δεύτερον, το δικαίωμα του παιδιού σε ανάπτυξη μπορεί να ασκηθεί ορθώς μόνο με τη βοήθεια και προστασία άλλων φορέων ή/και προσώπων⁶.

Την προστασία αυτή αναλαμβάνει η οικογένεια, η κοινωνία και το κράτος.

Πρέπει να αναγνωρισθεί ότι προκειμένου να επιτευχθεί κατάλληλο επίπεδο μέριμνας για τα παιδιά, τα προσωπικά τους δεδομένα θα πρέπει μερικές φορές να τυγχάνουν εκτεταμένης επεξεργασίας και από διάφορα μέρη. Αυτό θα συμβαίνει κυρίως σε τομείς κοινωνικής πρόνοιας: εκπαίδευση, κοινωνική ασφάλιση, υγεία, κ.λ.π. Όμως αυτό είναι συμβατό με την επαρκή και ενισχυμένη προστασία των δεδομένων σε αυτούς τους κοινωνικούς τομείς παρόλο που πρέπει να λαμβάνεται μέριμνα στην περίπτωση διαβίβασης δεδομένων σχετικά με παιδιά. Η διαβίβαση αυτή μπορεί να επισκιάσει την αρχή του δεδικασμένου (περιορισμός του σκοπού) και να προκαλέσει τον κίνδυνο ότι τα προφίλ δημιουργούνται χωρίς αναφορά στην αρχή της αναλογικότητας.

3) – Δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή

Ως άνθρωπος το παιδί έχει δικαίωμα στην ιδιωτικότητα.

Το άρθρο 16 της Σύμβασης των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού προβλέπει ότι κανένα παιδί δεν θα πρέπει να αποτελέσει αντικείμενο αυθαίρετης ή παράνομης επέμβασης στην ιδιωτική του ζωή, στην οικογένειά του, στην κατοικία του ή στην αλληλογραφία του, άλλα ούτε παρανόμων προσβολών της τιμής και της υπόληψής του⁷.

Πρέπει να τηρείται από όλους, ακόμη και από τους νόμιμους εκπροσώπους του παιδιού.

4) – Αντιπροσώπευση

Τα παιδιά έχουν ανάγκη νομικής αντιπροσώπευσης προκειμένου να ασκήσουν τα περισσότερα από τα δικαιώματά τους. Εντούτοις, αυτό δεν σημαίνει ότι το καθεστώς των νόμιμων αντιπροσώπων έχει οποιαδήποτε απόλυτη ή άνευ όρων προτεραιότητα επί του καθεστώτος του παιδιού – διότι το μείζον συμφέρον του παιδιού μπορεί μερικές φορές να τους προσδίδει δικαιώματα σχετικά με την προστασία δεδομένων που μπορεί να υπερισχύει των επιθυμιών των γονέων και άλλων νόμιμων αντιπροσώπων. Ούτε η ανάγκη νόμιμης αντιπροσώπευσης συνεπάγεται ότι δεν πρέπει να ζητείται η γνώμη των παιδιών, από ορισμένη ηλικία, σχετικά με ζητήματα που τα αφορούν.

⁶ Το δικαίωμα στην προστασία είναι τόσο θεμελιώδες που αναφέρεται στην Παγκόσμια Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου (άρθρο 25) και επικυρώθηκε από το Διεθνές Σύμφωνο για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα (άρθρο 24), το Διεθνές σύμφωνο για τα οικονομικά, κοινωνικά και πολιτιστικά δικαιώματα (άρθρο 10, αριθ. 3), και πιο πρόσφατα από τον χάρτη θεμελιωδών δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρο 24).

⁷ Το δικαίωμα αυτό αποτελεί επιβεβαίωση του γενικού δικαιώματος στην ιδιωτική ζωή που προβλέπεται στο άρθ. 12 της Παγκόσμιας Διακήρυξης, το άρθ. 17 του Διεθνούς Συμφώνου για τα ατομικά και πολιτικά δικαιώματα και το άρθ. 8 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την προστασία των δικαιωμάτων του ανθρώπου.

Αν η επεξεργασία δεδομένου παιδιού άρχισε με τη συγκατάθεση νόμιμου αντιπροσώπου του, το εν λόγω παιδί μπορεί με την ενηλικίωσή του να ανακαλέσει τη συγκατάθεση. Αλλά αν επιθυμεί την εξακολούθηση της επεξεργασίας, φαίνεται ότι το πρόσωπο στο οποίο αφορούν τα δεδομένα χρειάζεται να παράσχει ρητή συγκατάθεση όπου αυτό απαιτείται.

Για παράδειγμα, αν νόμιμος αντιπρόσωπος έχει παράσχει ρητή συγκατάθεση για να συμπεριληφθεί το παιδί το οποίο εκπροσωπεί (το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα) σε κλινική δοκιμή, μετά την κτήση ικανότητας, ο υπεύθυνος της επεξεργασίας δεδομένων πρέπει να διασφαλίζει ότι εξακολουθεί να έχει έγκυρη βάση για την επεξεργασία των προσωπικών δεδομένων του προσώπου στο οποίο αυτά αναφέρονται. Πρέπει ιδίως να εξετάσει το ενδεχόμενο να λάβει ο ίδιος ρητή συγκατάθεση του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα προκειμένου να εξακολουθήσει η δοκιμή, διότι εμπλέκονται ευαίσθητα δεδομένα.

Όσον αφορά το θέμα αυτό, πρέπει να υπενθυμίζεται ότι τα δικαιώματα στην προστασία δεδομένων ανήκουν στο παιδί και όχι στους νόμιμους αντιπροσώπους του οι οποίοι απλά τα ασκούν.

5) – Αντικρουόμενα συμφέροντα: ιδιωτική ζωή και το μείζον συμφέρον του παιδιού

Η αρχή του μείζονος συμφέροντος μπορεί να έχει διπλό ρόλο. Αφενός, η αρχή απαιτεί η ιδιωτικότητα του παιδιού να προστατεύεται με τον καλύτερο δυνατό τρόπο θέτοντας σε ισχύ κατά το δυνατόν τα δικαιώματα προστασίας δεδομένων προσώπων που είναι παιδιά. Εντούτοις, ενδέχεται να προκύψουν καταστάσεις κατά τις οποίες το μείζον συμφέρον του παιδιού και το δικαίωμά του στην ιδιωτικότητα φαίνεται να συγκρούονται. Στις περιπτώσεις αυτές, τα δικαιώματα προστασίας δεδομένων πρέπει ενδεχομένως να υπερισχύουν της αρχής του μείζονος συμφέροντος.

Αυτή είναι ιδίως η περίπτωση των ιατρικών δεδομένων κατά την οποία, για παράδειγμα, υπηρεσία προστασίας της νεολαίας μπορεί να ζητήσει σχετικά στοιχεία σε περιπτώσεις παιδικής αμέλειας ή κακοποίησης. Ομοίως, δάσκαλος μπορεί να κοινοποιήσει προσωπικά δεδομένα παιδιού σε κοινωνικό λειτουργό προκειμένου να προστατεύσει το παιδί σωματικά ή ψυχολογικά.

Σε ακραίες περιπτώσεις, η αρχή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού μπορεί επίσης να έλθει σε σύγκρουση με την απαίτηση συγκατάθεσης των νόμιμων αντιπροσώπων του. Το μείζον συμφέρον πρέπει να προταχθεί και σε αυτήν την περίπτωση— για παράδειγμα αν η διανοητική ή η σωματική ακεραιότητα του παιδιού βρίσκεται σε κίνδυνο.

6) – Προσαρμογή στο βαθμό ωριμότητας του παιδιού

Δεδομένου ότι το παιδί είναι πρόσωπο που ακόμα αναπτύσσεται, η άσκηση των δικαιωμάτων του – μεταξύ άλλων και αυτών που σχετίζονται με την προστασία δεδομένων – πρέπει να προσαρμόζεται στο επίπεδο της σωματικής και ψυχολογικής του ανάπτυξης. Τα παιδιά όχι μόνο βρίσκονται στη διαδικασία ανάπτυξης αλλά έχουν

και δικαίωμα στην ανάπτυξη αυτή⁸. Ο τρόπος με τον οποίο εξελίσσεται η διαδικασία αυτή στο νομικό σύστημα ποικίλει από κράτος σε κράτος αλλά σε κάθε κοινωνία τα παιδιά πρέπει να αντιμετωπίζονται σύμφωνα με το επίπεδο ωριμότητάς τους⁹.

Όσον αφορά τη συγκατάθεση, η λύση μπορεί να διαβαθμιστεί από την απλή διαβούλευση με το παιδί ως την παράλληλη συγκατάθεση του παιδιού και του νόμιμου εκπροσώπου ακόμη και την αποκλειστική συγκατάθεση του παιδιού αν βρίσκεται ήδη ώριμο.

7) – Δικαίωμα συμμετοχής

Τα παιδιά αποκτούν σταδιακά την ικανότητα να συμμετέχουν σε αποφάσεις που λαμβάνονται σχετικά με αυτά. Κατά την ανάπτυξή τους, πρέπει να συμμετέχουν πιο τακτικά στην άσκηση των δικαιωμάτων τους, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων που σχετίζονται με την προστασία δεδομένων¹⁰.

Το πρώτο επίπεδο του δικαιώματος αυτού είναι το δικαίωμα στην ελεύθερη έκφραση της γνώμης του.

Αυτό το καθήκον διαβούλευσης νοείται ως η συνεκτίμηση – αν και όχι αναγκαστικά η αποδοχή– των ιδίων απόψεων του παιδιού¹¹.

Όμως όταν τα παιδιά αποκτούν επαρκή ικανότητα, η συμμετοχή τους μπορεί να αυξηθεί ακόμη και να έχει ως αποτέλεσμα κοινή ή αυτόνομη απόφαση.

Το δικαίωμα συμμετοχής μπορεί να ασκείται σε ποικίλα διαφορετικά θέματα όπως τον γεωγραφικό εντοπισμό, τη χρήση εικόνων παιδιών και άλλα.

B – Στο πλαίσιο της προστασίας δεδομένων

1) – Πεδίο εφαρμογής του ισχύοντος νομικού πλαισίου όσον αφορά την προστασία δεδομένων

Οι σχετικές οδηγίες όσον αφορά την προστασία δεδομένων, π.χ. η 95/46/EK και η 2002/58/EK δεν αναφέρουν ρητά τα δικαιώματα των ανηλίκων στην ιδιωτικότητα. Αυτά τα νομικά εργαλεία εφαρμόζονται σε όλα τα φυσικά πρόσωπα αλλά δεν υπάρχουν ειδικές διατάξεις σχετικά με ζητήματα που αφορούν ειδικά τα παιδιά. Ωστόσο, αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχουν δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή και ότι δεν εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της εν λόγω οδηγίας. Σύμφωνα με τη διατύπωση των ιδίων των οδηγιών

⁸ Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού – άρθρ. 7, 27, 29.

⁹ Ορισμένα νομικά συστήματα εφαρμόζουν αυτήν τη γενική αρχή διακρίνοντας τις περιόδους πριν τα 12, μεταξύ 12 και 16 και από τα 16 ως τα 18.

¹⁰ Σύμβαση των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού (άρθρο 12), Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ (άρθρο 24, Ν.1), Σύμβαση για τις προσωπικές σχέσεις που αφορούν σε παιδιά (άρθρο 6).

¹¹ Το κριτήριο αυτό αναφέρεται σαφώς στις Συνστάσεις της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης για την προστασία των υγειονομικών δεδομένων - Rec. αρ. R (97) 5, της 13^{ης} Φεβρουαρίου 1997, αρ. 5.5 και 6.3.

εφαρμόζονται σε οποιοδήποτε “φυσικό πρόσωπο” και συνεπώς συμπεριλαμβάνουν και παιδιά.

Λόγω του περιορισμένου προσωπικού και θεματικού πεδίου εφαρμογής της οδηγίας, παραμένουν διάφορα ζητήματα ως προς την προστασία της ιδιωτικότητας των παιδιών μέσα στο πλαίσιο της οδηγίας. Αυτό συμβαίνει επειδή οι περισσότερες διατάξεις δεν λαμβάνουν ευθέως υπόψη τις ιδιαιτερότητες της ζωής των παιδιών. Προκύπτουν προβλήματα όσον αφορά το βαθμό ατομικής ανάπτυξης του παιδιού καθώς και την απαίτηση αντιπροσώπευσης στις νομικές πράξεις.

Οι ανάγκες προστασίας δεδομένων των παιδιών πρέπει να λαμβάνουν υπόψη δύο σημαντικές πτυχές. Αυτές είναι, πρώτον, τα ποικίλα επίπεδα ανάπτυξης που καθορίζουν πότε τα παιδιά μπορούν να αρχίσουν να χειρίζονται τα ίδια δεδομένα τους και, δεύτερον, ο βαθμός στον οποίο οι αντιπρόσωποι έχουν το δικαίωμα να αντιπροσωπεύουν ανηλίκους σε περιπτώσεις κατά τις οποίες η κοινοποίηση προσωπικών δεδομένων θα έβλαπτε τα μείζονα συμφέροντα του παιδιού. Ακολουθώντας θα εξετασθεί το ζήτημα πώς οι ισχύοντες κανόνες της οδηγίας θα μπορούσαν να εφαρμοστούν με τον καλύτερο δυνατό τρόπο ώστε να διασφαλιστεί ότι η ιδιωτική ζωή παιδιών προστατεύεται επαρκώς και αποτελεσματικά.

2) – Αρχές της οδηγίας 95/46/EK

α) Ποιότητα δεδομένων

Οι γενικές αρχές όσον αφορά την ποιότητα των δεδομένων που προβλέπονται στην οδηγία 95/46/EK πρέπει φυσικά να προσαρμόζονται επαρκώς όταν εφαρμόζονται σε παιδιά.

Αυτό σημαίνει:

α.1) Σύννομη επεξεργασία

Το καθήκον επεξεργασίας δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα σύμφωνα με την αρχή της δίκαιης μεταχείρισης (άρθ. 6 στοιχείο α) πρέπει να ερμηνεύεται αυστηρά όταν αφορά παιδί. Καθώς ένα παιδί δεν έχει ακόμη αναπτυχθεί πλήρως, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας των δεδομένων πρέπει να έχουν επίγνωση αυτού και να ενεργούν με καλή πίστη κατά την επεξεργασία των δεδομένων του.

α.2) Αναλογικότητα και σχετικότητα των δεδομένων

Η αρχή του άρθρου 6 στοιχείο γ) της οδηγίας 95/46/EK προβλέπει ότι μόνο κατάλληλα, συναφή και όχι υπερβολικά δεδομένα μπορούν να συλλεχθούν και να τύχουν επεξεργασίας.

Κατά την εφαρμογή των αρχών του άρθ. 6 στοιχείο γ) οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων πρέπει να προσέχουν ιδιαίτερος την κατάσταση του παιδιού καθώς πρέπει να σέβονται ανά πάσα στιγμή τα μείζονα συμφέροντά του.

Σύμφωνα με το άρθ. 6 στοιχείο δ) της οδηγίας 95/46/EK, “τα δεδομένα πρέπει να είναι ακριβή και, εφόσον χρειάζεται, να ενημερώνονται. Πρέπει να λαμβάνονται όλα τα εύλογα μέτρα ώστε να διασφαλίζεται ότι δεδομένα ανακριβή ή ελλιπή, σε σχέση με τους σκοπούς για τους οποίους έχουν συλλεγεί ή υφίστανται κατόπιν επεξεργασία, να διαγράφονται ή να διορθώνονται.

Λαμβάνοντας υπόψη τη διαρκή ανάπτυξη των παιδιών, οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων θα πρέπει να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή στο καθήκον ενημέρωσης των προσωπικών δεδομένων.

α.3) Διατήρηση των δεδομένων

Για το σκοπό αυτό, ο καθένας πρέπει να λαμβάνει υπόψη το “*droit à l’oubli*” που καλύπτει οποιοδήποτε πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται δεδομένα συμπεριλαμβανομένων, ειδικά, των παιδιών. Το άρθρο 6 στοιχείο ε) της οδηγίας πρέπει να εφαρμόζεται αναλόγως.

Αφού τα παιδιά αναπτύσσονται, τα δεδομένα σχετικά με αυτά τροποποιούνται και μπορούν γρήγορα να καταστούν παρωχημένα και άσχετα με τον αρχικό σκοπό συλλογής τους. Μετά από αυτό τα δεδομένα δεν θα πρέπει να διατηρούνται.

β) Νομιμότητα

Η οδηγία 95/46/EK προβλέπει θεμελιώδεις αρχές προστασίας δεδομένων τις οποίες τα κράτη μέλη πρέπει να τηρούν και να εφαρμόζουν. Λαμβάνοντας υπόψη τα δικαιώματα των παιδιών στην ιδιωτικότητα, τα άρθρα 7 και 8 είναι πρωταρχικής σημασίας καθώς καθορίζουν τα κριτήρια νομιμοποίησης της επεξεργασίας δεδομένων.

Καταρχάς, η επεξεργασία μπορεί να επιτραπεί αν ο ενδιαφερόμενος έχει παράσχει την αδιαμφισβήτητη συγκατάθεσή του. Η έννοια της λέξης “συγκατάθεση” αποσαφηνίζεται στο άρθρο 2 στοιχείο η) της οδηγίας.

Με άλλα λόγια, πρέπει να είναι ενημερωμένη και ελεύθερη. Εντούτοις, η συγκατάθεση δεν είναι υποχρεωτική σε όλες τις περιπτώσεις. Πράγματι, η επεξεργασία μπορεί επίσης να είναι νόμιμη, αν πληρούνται άλλες νομικές απαιτήσεις σύμφωνα με το άρθ. 7 στοιχεία β-στ), για παράδειγμα η επεξεργασία μπορεί επίσης να επιτραπεί όταν υπογράφεται σύμβαση.

Στις περιπτώσεις που νόμιμοι αντιπρόσωποι παραβιάζουν την ιδιωτικότητα παιδιών πουλώντας ή δημοσιοποιώντας δεδομένα τους, προκύπτει το ζήτημα πώς μπορεί να προστατευθεί το δικαίωμα στην ιδιωτικότητα αν τα ίδια τα παιδιά δεν γνωρίζουν τις παραβάσεις. Τα παιδιά χρειάζονται νόμιμο κηδεμόνα αλλά σε μια τέτοια περίπτωση δεν μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους. Αν τα παιδιά είναι αρκετά ώριμα ώστε να διαπιστώσουν παραβίαση του δικαιώματός τους στην ιδιωτικότητα, πρέπει να έχουν το δικαίωμα να γίνουν δεκτά σε ακρόαση από αρμόδιες αρχές, μεταξύ άλλων και από αρχές προστασίας δεδομένων.

Όσον αφορά τις άλλες προϋποθέσεις του άρθρου 7 της οδηγίας που νομιμοποιούν την επεξεργασία δεδομένων, πρέπει επίσης να τηρούνται οι αρχές του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και της αντιπροσώπευσης. Σε ορισμένη ηλικία, για παράδειγμα, τα παιδιά μπορούν, από το νόμο, να έχουν συμβατικές υποχρεώσεις π.χ. στο χώρο της εργασίας. Όμως οι συμβάσεις αυτές μπορούν να είναι έγκυρες – αν απαιτείται από το νόμο – μόνο αν έχει παρασχεθεί συγκατάθεση από τους νόμιμους αντιπροσώπους. Πριν τη σύναψη σύμβασης ή κατά την εκτέλεσή της το άλλο μέρος μπορεί να θέλει να συλλέξει δεδομένα για το παιδί ως εργαζόμενο.

Οι νόμιμοι αντιπρόσωποι διευκολύνουν την επεξεργασία δεδομένων παρέχοντας τη συγκατάθεσή τους. Οι γονείς ή οι κηδεμόνες πρέπει να λαμβάνουν αποφάσεις στη βάση του μείζονος συμφέροντος του παιδιού. Πρέπει να λαμβάνουν υπόψη τους τρόπους με τους οποίους η κοινοποίηση δεδομένων θα μπορούσε να θέσει σε κίνδυνο την ιδιωτικότητα και τα ζωτικά συμφέροντα του παιδιού τους, για παράδειγμα με τη μη κοινοποίηση ιατρικών δεδομένων. Υπάρχουν άλλοι τομείς στους οποίους ακόμη και τα παιδιά επιτρέπεται να αποφασίζουν ανεξάρτητα από τους νόμιμους αντιπρόσωπους τους.

Όσον αφορά την προϋπόθεση του άρθρου 7 στοιχείο ε) πρέπει να τονιστεί ότι η αρχή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού μπορεί επίσης να κατηγοριοποιηθεί ως δημόσιο συμφέρον. Αυτό μπορεί να συμβαίνει όταν υπηρεσίες προστασίας νεολαίας χρειάζονται προσωπικά δεδομένα παιδιού προκειμένου να λάβουν μέριμνα για το παιδί. Οι διατάξεις της οδηγίας μπορεί συνεπώς να εφαρμόζονται ευθέως σε αυτές τις περιπτώσεις.

Εντούτοις, προκύπτει το ερώτημα αν παιδιά που μπορούν σε ορισμένες περιπτώσεις να προβαίνουν σε νομικές πράξεις χωρίς τη συγκατάθεση των νόμιμων αντιπρόσωπων τους (σε περιπτώσεις κατά τις οποίες είναι φορείς μερικών δικαιωμάτων), μπορούν επίσης να δώσουν έγκυρη συγκατάθεση για την επεξεργασία των ίδιων δικαιωμάτων τους.

Σύμφωνα με ισχύοντες εθνικούς κανονισμούς, αυτό μπορεί να προκύψει σε περιπτώσεις γάμου, εργασίας, θρησκευτικών ζητημάτων κ.λ.π. Σε άλλες περιπτώσεις η συγκατάθεση του παιδιού μπορεί να είναι έγκυρη με την προϋπόθεση ότι ο νόμιμος εκπρόσωπος δεν αντιτίθεται. Είναι επίσης σαφές ότι το επίπεδο σωματικής και ψυχολογικής ανάπτυξης των παιδιών πρέπει να λαμβάνεται υπόψη και αυτό από ορισμένη ηλικία κατά την οποία έχουν την ικανότητα να κρίνουν ζητήματα σε σχέση με τον εαυτό τους. Αυτό μπορεί να είναι σημαντικό σε περιπτώσεις κατά τις οποίες ο νόμιμος αντιπρόσωπος δεν συμφωνεί με το παιδί αλλά αυτό είναι αρκετά ώριμο ώστε να αποφασίσει για το συμφέρον του, για παράδειγμα σε ιατρικό ή σεξουαλικό πλαίσιο. Περιπτώσεις κατά τις οποίες το μείζον συμφέρον του παιδιού περιορίζει την ή υπερισχύει της αρχής της αντιπροσώπευσης δεν πρέπει να παραβλέπονται και χρειάζονται περαιτέρω εξέταση.

Ο ευρύτετος λόγος νομιμότητας αναφέρεται στα έννομα συμφέροντα του υπεύθυνου επεξεργασίας δεδομένων ή τρίτου (άρθρο 7 στοιχείο στ) εκτός από τις περιπτώσεις κατά τις οποίες υπερισχύουν τα συμφέροντα ή τα θεμελιώδη δικαιώματα και οι ελευθερίες του προσώπου στο οποίο αναφέρονται δεδομένα. Σταθμίζοντας τα παραπάνω, πρέπει να λαμβάνεται ειδική μέριμνα σε σχέση με το καθεστώς των παιδιών ως υποκειμένων στα οποία αναφέρονται δεδομένα χρησιμοποιώντας ως κανόνα το μείζον συμφέρον τους.

γ) Ασφάλεια δεδομένων

Σύμφωνα με το άρθρο 17 της οδηγίας 95/46/EK “τα κράτη μέλη προβλέπουν ότι ο υπεύθυνος της επεξεργασίας πρέπει να λαμβάνει τα κατάλληλα τεχνικά και οργανωτικά μέτρα για την προστασία δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα από τυχαία ή παράνομη καταστροφή ή τυχαία απώλεια, αλλοίωση, απαγορευμένη διάδοση ή πρόσβαση” και διευκρινίζει ότι:

“Λαμβανομένης υπόψη της τεχνολογικής εξέλιξης και του κόστους εφαρμογής τους, τα μέτρα αυτά πρέπει να διασφαλίζουν επίπεδο ασφάλειας ανάλογο προς τους κινδύνους που απορρέουν από την επεξεργασία και τη φύση των δεδομένων που απολαύουν προστασίας.

Πρέπει να ληφθεί ειδική μέριμνα και (να δοθεί ειδική) προσοχή στα δεδομένα όσον αφορά παιδιά. Τα μέτρα ασφαλείας πρέπει να προσαρμόζονται στις συνθήκες των παιδιών. Πρέπει να τονισθεί ότι τα παιδιά είναι ενδεχομένως λιγότερο ενημερωμένα σε σχέση με τους ενήλικους για τους κινδύνους που μπορεί να τα θίξουν.

δ) Δικαιώματα των προσώπων στα οποία αφορούν τα δεδομένα

δ.1) Δικαίωμα ενημέρωσης

Πρέπει να τονισθεί ότι η απαίτηση συγκατάθεσης στο πλαίσιο της οδηγίας συμβαδίζει με την υποχρέωση επαρκούς ενημέρωσης των προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα. (άρθρο 10, 11, 14).

Η ομάδα εργασίας είχε ήδη την ευκαιρία να απευθύνει απαιτήσεις ενημέρωσης σε διάφορα έγγραφα. Ειδικότερα, θα πρέπει να ληφθεί υπόψη η γνωμοδότηση για περισσότερο εναρμονιζόμενες διατάξεις σχετικά με την ενημέρωση (WP 100) και η σύσταση για ορισμένες ελάχιστες απαιτήσεις για τη διαδικτυακή συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα στην ΕΕ, δεδομένου ότι τους παρέχουν σαφή καθοδήγηση.

Στο πλαίσιο παροχής πληροφοριών σε παιδιά ή νόμιμους αντιπροσώπους τους, πρέπει να δοθεί έμφαση στην παροχή πολύπτυχων ανακοινώσεων που βασίζονται στη χρήση απλής, περιεκτικής και εκπαιδευτικής γλώσσας που μπορεί να γίνει εύκολα αντιληπτή. Μία συντομότερη ανακοίνωση πρέπει να περιέχει τα βασικά στοιχεία που πρέπει να παρέχονται κατά τη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα είτε απευθείας από το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα είτε από τρίτο (άρθρο 10 και 11). Αυτό πρέπει να συνοδεύεται από περισσότερο λεπτομερή ανακοίνωση, ίσως μέσω υπερσυνδέσεων όπου παρέχονται όλες οι σχετικές λεπτομέρειες.

Τα στοιχεία πρέπει (πάντα) να παρέχονται στους νόμιμους αντιπροσώπους και, αφού έχει αποκτήσει επαρκή ικανότητα, και στο παιδί.

Ειδικές απαιτήσεις εφαρμόζονται στα στοιχεία που αποστέλλονται ηλεκτρονικά.

Όπως έχει σημειώσει η ομάδα εργασίας στη σύσταση σχετικά με την ηλεκτρονική επεξεργασία δεδομένων, είναι βασικό οι ανακοινώσεις να αποστέλλονται στο σωστό τόπο και χρόνο – π.χ. θα πρέπει να απεικονίζονται απευθείας στην οθόνη πριν τη

συλλογή των στοιχείων. Εκτός του ότι αποτελεί προϋπόθεση στο πλαίσιο της οδηγίας, αυτό είναι εξαιρετικά σημαντικό ως εργαλείο ευαισθητοποίησης των παιδιών για τους πιθανούς κινδύνους που προκύπτουν από τις διαδικτυακές δραστηριότητες. Πράγματι, θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι στο διαδικτυακό περιβάλλον, εν αντιθέσει με πραγματικό κόσμο, αποτελεί τη μοναδική ευκαιρία ενημέρωσης των παιδιών σχετικά με τους εν λόγω κινδύνους.

δ.2) Δικαίωμα πρόσβασης

Το δικαίωμα πρόσβασης ασκείται κανονικά από τον νόμιμο αντιπρόσωπο του παιδιού αλλά πάντα για το συμφέρον του παιδιού και ανάλογα με το βαθμό ωριμότητάς του, μπορεί να ασκηθεί για λογαριασμό του ή μαζί με αυτό. Σε μερικές περιπτώσεις μπορεί να δοθεί στο παιδί το δικαίωμα να ασκήσει αποκλειστικά τα δικαιώματά του.

Όσον αφορά πολύ προσωπικά δικαιώματα (όπως για παράδειγμα στον υγειονομικό τομέα), τα παιδιά θα μπορούσαν να ζητήσουν ακόμη και από τους γιατρούς τους να μην αποκαλύψουν τα ιατρικά τους δεδομένα στους νόμιμους αντιπροσώπους τους.

Αυτή μπορεί να ισχύει στην περίπτωση που ένας έφηβος έχει παράσχει δεδομένα σεξουαλικού χαρακτήρα σε γιατρό ή σε γραμμή βοήθειας εξαιρώντας ρητά τους νόμιμους αντιπροσώπους από τις εν λόγω πληροφορίες.

Μπορεί επίσης να συμβαίνει αν το παιδί δεν εμπιστεύεται το νόμιμο αντιπρόσωπό του και επικοινωνεί με την υπηρεσία προστασίας νεολαίας, για παράδειγμα όταν κάνει χρήση ναρκωτικών ή έχει τάσεις αυτοκτονίας.

Προκύπτει το ζήτημα αν οι νόμιμοι αντιπρόσωποι μπορούν να έχουν πρόσβαση σε αυτές τις λεπτομέρειες και αν το παιδί μπορεί να εναντιωθεί. Προκειμένου να αξιολογηθεί αν το δικαίωμα του παιδιού στην ιδιωτικότητα υπερισχύει του δικαιώματος πρόσβασης των νόμιμων αντιπροσώπων, τα συμφέροντα όλων των εμπλεκόμενων μερών πρέπει να σταθμιστούν προσεκτικά. Κατά τη στάθμιση αυτή, το μείζον συμφέρον του παιδιού έχει ιδιαίτερη σημασία.

Στην περίπτωση πρόσβασης σε ιατρικά δεδομένα, η εκτίμηση του θεραπευτή μπορεί να είναι σχετική με την αξιολόγηση της δυνατότητας πρόσβασης των νόμιμων αντιπροσώπων.

Η εφαρμογή σε εθνικό επίπεδο παρέχει επίσης χρήσιμες επεξηγήσεις: στο Ηνωμένο Βασίλειο για παράδειγμα οι έφηβοι άνω των 12 ετών είναι αποκλειστικοί φορείς του δικαιώματος πρόσβασης.

Σε αρκετές χώρες το δικαίωμα πρόσβασης των νόμιμων αντιπροσώπων στα δεδομένα των εφήβων θυγατέρων τους είναι περιορισμένο σε περιπτώσεις έκτρωσης.

Ως γενικό σχόλιο, τα κριτήρια για τις προϋποθέσεις πρόσβασης δεν θα είναι μόνο η ηλικία του παιδιού αλλά και το αν τα εν λόγω δεδομένα παρασχέθηκαν από τους γονείς ή το παιδί – το οποίο αποτελεί επίσης ένδειξη του βαθμού ωριμότητας και αυτονομίας του.

δ.3) Δικαίωμα διόρθωσης, διαγραφής ή παρεμπόδισης

Το δικαίωμα πρόσβασης έχει αξία και νόημα αφεαυτού.

Όμως, μπορεί επίσης να αποτελεί τρόπο ώστε να επιτρέπεται η άσκηση του δικαιώματος διόρθωσης, διαγραφής ή παρεμπόδισης – όσον αφορά δεδομένα που είναι λανθασμένα ή/και μη ενημερωμένα.

Σχετικά με την άσκηση των δικαιωμάτων αυτών μπορούν να ληφθούν υπόψη παρόμοιες προοπτικές όπως περιγράφηκε παραπάνω, όσον αφορά το δικαίωμα πρόσβασης.

δ.4) Δικαίωμα εναντίωσης

Το άρθρο 14 στοιχείο α) αναφέρει ότι το πρόσωπο στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα έχει το δικαίωμα εναντίωσης στην επεξεργασία – τουλάχιστον σε περιπτώσεις που αναφέρονται στο άρθρο 7 στοιχείο ε) και στοιχείο στ) – όσον αφορά επιτακτικούς και νόμιμους λόγους. Οι λόγοι αυτοί μπορεί να είναι ιδιαίτερα επιτακτικοί όταν αφορούν σε παιδιά. Πρέπει επίσης να υπενθυμιστεί ότι τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα έχουν σε κάθε περίπτωση το δικαίωμα εναντίωσης στην επεξεργασία των δεδομένων τους για σκοπούς άμεσης εμπορικής προώθησης (άρθρο 14 στοιχείο β)).

ε) Γνωστοποίηση

Τέλος, είναι απαραίτητο να γίνει αναφορά στο καθήκον γνωστοποίησης της επεξεργασίας, όταν το προβλέπει ο νόμος.

III – Στο σχολείο

Στο ακόλουθο τμήμα, η γνωμοδότηση θα δώσει επεξηγήσεις για το πώς οι θεμελιώδεις αρχές που έχουν αναφερθεί ανωτέρω μπορούν να προσδιορισθούν ως προς το σχολικό πλαίσιο. Πράγματι, η ζωή του παιδιού εκτυλίσσεται τόσο στο σχολείο όσο και εντός της οικογένειας, επομένως, είναι φυσικό να προκύπτουν αρκετά ζητήματα προστασίας δεδομένων σε σχέση με τη σχολική ζωή των παιδιών. Αυτά είναι ζητήματα ποικίλης φύσεως και συνεπάγονται διαφορετικά προβλήματα αντιστοίχως.

1) – Αρχεία μαθητών

α) Στοιχεία

Μπορεί να προκύψουν ζητήματα προστασίας δεδομένων που σχετίζονται με παιδιά (και με τις οικογένειές τους επίσης) και συνδέονται με αρχεία μαθητών ήδη από την εγγραφή τους σε σχολείο. Πράγματι, σε ορισμένες χώρες, η νομοθεσία επιτρέπει στις σχολικές αρχές να ζητούν τη συμπλήρωση εντύπων που περιέχουν δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα με σκοπό τη δημιουργία αρχείων μαθητή, μηχανογραφημένων ή άλλων.

Στα εν λόγω έντυπα τα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα πρέπει να ενημερώνονται για τη μελλοντική συλλογή και επεξεργασία των προσωπικών τους δεδομένων και για ποιο σκοπό, ποιοι είναι οι υπεύθυνοι επεξεργασίας των δεδομένων

και πώς μπορούν να ασκήσουν τα δικαιώματά τους στην πρόσβαση και τη διόρθωση. Πρέπει επίσης να γνωρίζουν, κατά περίπτωση, σε ποιον μπορούν να κοινοποιηθούν τα δεδομένα αυτά.

β) Περιορισμός του σκοπού και αναλογικότητα

Τα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα πρέπει να περιλαμβάνονται μόνο σε αρχεία μαθητών στα οποία είναι απαραίτητα για τους λόγους νομιμότητας που επιδιώκουν τα σχολεία και πρέπει να χρησιμοποιούνται με τρόπο που δεν αντιτίθεται σε αυτούς τους σκοπούς (άρθρο 6 στοιχείο β της οδηγίας).

Τα δεδομένα που ζητούνται δεν πρέπει να είναι υπερβολικά: π.χ. δεδομένα όσον αφορά ακαδημαϊκούς τίτλους γονέων, το επάγγελμά τους ή την εργασιακή τους κατάσταση δεν είναι πάντα απαραίτητα. Οι υπεύθυνοι επεξεργασίας δεδομένων πρέπει να εξετάζουν αν είναι πραγματικά αναγκαία.

γ) Μη διακριτική μεταχείριση

Ορισμένα δεδομένα που περιέχονται σε αυτά τα έντυπα μπορούν πιθανώς να προκαλέσουν διάκριση, για παράδειγμα δεδομένα που σχετίζονται με τη φυλή, τη μεταναστευτική κατηγορία ή την ιδιότητα του ατόμου με ορισμένες αναπηρίες.

Τα στοιχεία αυτά συνήθως συλλέγονται ώστε να διασφαλίζεται ότι το σχολείο γνωρίζει και δίνει την απαραίτητη προσοχή, σε μαθητές με πολιτισμικές (για παράδειγμα γλωσσικές) ή οικονομικές δυσκολίες.

Οι αρχές του μείζονος συμφέροντος και του αυστηρού περιορισμού του σκοπού πρέπει να αποτελούν τα κριτήρια κατά την επεξεργασία των εν λόγω στοιχείων.

Δηλαδή πρέπει να εφαρμόζεται πολύ αυστηρή οπτική σε ό,τι αφορά την καταχώριση του θρησκευματος των μαθητών. Αυτό μπορεί να γίνει δεκτό μόνο εφόσον δικαιολογείται από τη φύση (θρησκευτικό σχολείο) και τους διοικητικούς σκοπούς, και μόνο στο βαθμό που είναι αυστηρώς απαραίτητο. Δεν πρέπει να διατηρούνται περιττά στοιχεία σχετικά με το θρήσκευμα του μαθητή στις περιπτώσεις κατά τις οποίες δεδομένα είναι απαραίτητα μόνο για διοικητικούς σκοπούς (π.χ. παρακολούθηση μαθήματος θρησκευτικού περιεχομένου, δήλωση προτίμησης γεύματος).

Στοιχεία όσον αφορά την ευπορία και το εισόδημα οικογένειας παιδιού μπορεί επίσης να αποτελέσουν πηγή διάκρισης αλλά μπορεί να τύχουν επεξεργασίας για το ίδιο συμφέρον του παιδιού, για παράδειγμα αν οι αντιπρόσωποι ζητούν επιδόματα ή μειώσεις στα σχολικά δίδακτρα.

Όλα τα δεδομένα που μπορεί να έχουν ως αποτέλεσμα τη διάκριση πρέπει να προστατεύονται από κατάλληλα μέτρα ασφαλείας όπως επεξεργασία σε χωριστά αρχεία, από ειδικούς που προορίζονται για αυτόν τον σκοπό, κάλυψη από το επαγγελματικό απόρρητο και άλλα κατάλληλα μέτρα.

Η συγκατάθεση για την επεξεργασία όλων των δεδομένων που μπορεί να προκαλέσουν διάκριση πρέπει να είναι σαφής και αδιαμφισβήτητη.

δ) Τελολογική αρχή

δ.1) Κοινοποίηση δεδομένων

Σε ορισμένες περιπτώσεις οι σχολικές αρχές παρέχουν τα ονόματα και τις διευθύνσεις των μαθητών τους σε τρίτους, πολύ συχνά για σκοπούς εμπορικής προώθησης.

Αυτό συμβαίνει, για παράδειγμα όταν αποστέλλονται δεδομένα σε τράπεζες ή ασφαλιστικές εταιρείες που θέλουν να προσελκύσουν τους μαθητές ως πελάτες τους ή όταν δεδομένα που αναφέρονται σε μαθητές κοινοποιούνται στους τοπικούς εκλεγμένους αντιπροσώπους. Αυτό αποτελεί παράβαση της τελολογικής αρχής καθώς δεδομένα που προορίζονται για σχολικούς σκοπούς χρησιμοποιούνται για ασύμβατες επιδιώξεις.

Σύμφωνα με το άρθρο 6 παράγραφος 1 στοιχείο β) της οδηγίας 95/46/EK δεδομένα που αφορούν σε παιδιά δεν μπορούν να χρησιμοποιηθούν για σκοπούς ασύμβατους με το σκοπό που δικαιολογούσε τη συλλογή τους.

Το θέμα εδώ δεν είναι το πρόβλημα των παιδιών ως αποδεκτών εμπορικής προώθησης. Αποτελεί πρόβλημα προστασίας του καταναλωτή. Αυτή που βρίσκεται σε κίνδυνο είναι η προγενέστερη συλλογή δεδομένων προσωπικού χαρακτήρα προκειμένου να αποσταλούν αργότερα στα πρόσωπα στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα μηνύματα εμπορικού περιεχομένου. Η επεξεργασία αυτή πρέπει πάντα να υπόκειται στην προηγούμενη συγκατάθεση των αντιπροσώπων (και των παιδιών ανάλογα με την ωριμότητά τους).

Σε κάθε περίπτωση κατά την οποία θεωρήθηκε ως νόμιμη και συμβατή μια λειτουργία εμπορικής προώθησης, η επεξεργασία αυτή θα πρέπει πάντα να διενεργείται με τον λιγότερο οχληρό τρόπο.

Εκτός από τις προαναφερθείσες προϋποθέσεις, στην περίπτωση που ζητηθούν δεδομένα που αφορούν σε γονείς ή/και μαθητές από τρίτο για σκοπούς εμπορικής προώθησης, η διαβίβασή τους πρέπει πάντα να υπόκειται στην προηγούμενη ενημέρωση και συγκατάθεση των νόμιμων αντιπροσώπων (και των παιδιών ανάλογα με την ωριμότητά τους).

δ.2) Πρόσβαση σε δεδομένα

Τα δεδομένα που περιέχονται στον φάκελο του μαθητή πρέπει να υπόκεινται σε αυστηρή εχεμύθεια σύμφωνα με τη γενική αρχή της οδηγίας 95/46/EK άρθρο 16.

Η επεξεργασία δεδομένων ειδικής φύσεως πρέπει να υπόκειται σε ειδικές απαιτήσεις ασφαλείας.

Τα ακόλουθα αποτελούν παραδείγματα τέτοιου είδους δεδομένων:

- Πειθαρχικές διαδικασίες
- Καταγραφή υποθέσεων βίας
- Θεραπευτική αγωγή σε σχολείο
- Σχολικός προσανατολισμός

- Ειδική εκπαίδευση για άτομα με αναπηρίες
- Κοινωνική οικονομική ενίσχυση σε άπορους μαθητές

Πρέπει να παρέχεται πρόσβαση στους νόμιμους αντιπροσώπους των μαθητών (και τους ίδιους του μαθητές, αν είναι ήδη ώριμοι). Η εν λόγω πρόσβαση πρέπει να ρυθμίζεται αυστηρά και να περιορίζεται στις σχολικές αρχές, τους σχολικούς επιθεωρητές, το υγειονομικό προσωπικό, τους κοινωνικούς λειτουργούς και τους φορείς επιβολής του νόμου.

δ.3) Σχολικές επιδόσεις

Υπάρχουν διαφορετικές παραδόσεις στις διάφορες χώρες όσον αφορά τη δημοσιοποίηση σχολικών επιδόσεων.

Υπάρχουν χώρες με μακρά καθιερωμένη παράδοση δημοσιοποίησης επιδόσεων.

Ο σκοπός του συστήματος αυτού είναι να επιτρέψει τη σύγκριση αποτελεσμάτων και να διευκολύνει πιθανές καταγγελίες ή προσφυγές. Τα σχολεία στις χώρες αυτές ακολουθούν αυστηρά τους κανόνες που θέτει το εθνικό δίκαιο και δημοσιοποιούν μόνο τα ελάχιστα δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα που είναι αναγκαία για το σκοπό αυτό.

Στις χώρες όπου οι σχολικές επιδόσεις υπόκεινται στον κανόνα του απορρήτου, αυτές μπορούν να κοινοποιηθούν στους νόμιμους αντιπροσώπους και τους μαθητές που ασκούν το δικαίωμά τους στην πρόσβαση.

Η δημοσιοποίησή τους υπόκειται στη συγκατάθεση των αντιπροσώπων αυτών (ή επίσης των μαθητών, ανάλογα με την ικανότητά τους).

Ένα ιδιαίτερο πρόβλημα αφορά στη δημοσιοποίηση σχολικών επιδόσεων στο Διαδίκτυο, η οποία αποτελεί πρόσφορο τρόπο ανακοίνωσής τους στους ενδιαφερόμενους. Οι εγγενείς κίνδυνοι σε αυτόν τον τρόπο ανακοίνωσης απαιτούν η πρόσβαση στα δεδομένα να πρέπει να καθίσταται δυνατή μόνο με ειδικές εγγυήσεις. Αυτό μπορεί να επιτευχθεί με τη χρήση ασφαλούς ιστοσελίδας ή προσωπικών κωδικών που παρέχονται στους νόμιμους αντιπροσώπους ή τα παιδιά, όταν είναι ήδη ώριμα.

Οι μορφές του δικαιώματος πρόσβασης θα είναι διαφορετικές ανάλογα με το βαθμό ωριμότητας του παιδιού. Στα σχολεία πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης πιθανώς θα έχουν πρόσβαση κυρίως οι νόμιμοι αντιπρόσωποι ενώ στα σχολεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης και τα ίδια τα παιδιά θα μπορούν επίσης να έχουν πρόσβαση στα δεδομένα.

δ.4) Διατήρηση και εξάλειψη

Η γενική αρχή κατά την οποία κανένα δεδομένο δεν θα πρέπει να διατηρείται για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα απ' ό,τι χρειάζεται για το σκοπό για τον οποίο έχει συλλεγεί εφαρμόζεται επίσης σε αυτό το πλαίσιο. Συνεπώς, πρέπει να ληφθεί προσεκτικά υπόψη το ποια δεδομένα σχολικών αρχείων πρέπει να διατηρούνται για εκπαιδευτικούς ή για επαγγελματικούς σκοπούς και ποια πρέπει να διαγράφονται, για παράδειγμα, αυτά που αφορούν πειθαρχικές διαδικασίες και κυρώσεις.

2) – Σχολική ζωή

Προκύπτουν ζητήματα προστασίας δεδομένων σε ορισμένους τομείς της καθημερινής σχολικής ζωής.

Υπάρχουν τρόποι ελέγχου του σχολικού πληθυσμού, ιδίως των μαθητών, οι οποίοι μπορεί να αποβούν ιδιαίτερα οχληροί.

Αυτό συμβαίνει ιδιαίτερα με τη συλλογή βιομετρικών δεδομένων και δεδομένων ΤΚΚ και RFID.

Την υιοθέτηση τέτοιων μέσων ελέγχου πρέπει να συνοδεύει πάντα διεξοδική συζήτηση μεταξύ δασκάλων και γονέων (ή άλλων αντιπροσώπων μαθητών) λαμβανομένων υπόψη των δεδηλωμένων στόχων και της επάρκειας των προτεινόμενων μέσων.

α) Βιομετρικά δεδομένα – πρόσβαση στο σχολείο και την καντίνα

Με την πάροδο των ετών, σημειώθηκε αύξηση του ελέγχου πρόσβασης στα σχολεία. Ο εν λόγω έλεγχος πρόσβασης μπορεί να περιλαμβάνει τη συλλογή, αρχικά, βιομετρικών δεδομένων όπως των δακτυλικών αποτυπωμάτων, της ίριδας ή των περιγραμμάτων των χεριών. Σε ορισμένες περιπτώσεις τα μέσα αυτά μπορεί να είναι δυσανάλογα με τον στόχο, προκαλώντας ένα υπερβολικά οχληρό αποτέλεσμα.

Σε κάθε περίπτωση, η αρχή της αναλογικότητας πρέπει να εφαρμόζεται επίσης για τη χρήση αυτών των βιομετρικών μέσων.

Συνιστάται ιδιαίτερα οι νόμιμοι εκπρόσωποι να διαθέτουν απλά μέσα εναντίωσης στη χρήση των βιομετρικών δεδομένων των παιδιών τους. Στην περίπτωση που ασκείται το δικαίωμα εναντίωσής τους, πρέπει να παρέχεται στα παιδιά τους μια κάρτα ή άλλο μέσο πρόσβασης στις οικείες σχολικές εγκαταστάσεις.

β) Τηλεόραση κλειστού κυκλώματος (ΤΚΚ)

Σημειώνεται αυξανόμενη τάση χρήσης ΤΚΚ στα σχολεία για λόγους ασφάλειας. Δεν συνιστάται έγκυρη λύση για όλους τους τομείς της σχολικής ζωής και για όλα τα μέρη των σχολείων.

Η ικανότητα επίδρασης της ΤΚΚ στις προσωπικές ελευθερίες σημαίνει ότι η εγκατάστασή της σε σχολεία απαιτεί ειδική μέριμνα. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να εγκαθίσταται μόνο όταν χρειάζεται και εφόσον δεν είναι διαθέσιμα άλλα λιγότερο οχληρά μέσα για την επίτευξη του ίδιου σκοπού.

Υπάρχουν μέρη όπου η ασφάλεια έχει εξέχουσα σημασία και η ΤΚΚ μπορεί να δικαιολογηθεί ευκολότερα, για παράδειγμα, στις εισόδους και τις εξόδους των σχολείων καθώς και σε άλλα μέρη όπου κυκλοφορούν άτομα – όχι μόνο ο σχολικός πληθυσμός αλλά και άτομα που επισκέπτονται τις σχολικές εγκαταστάσεις για οποιονδήποτε λόγο.

Η επιλογή τοποθέτησης των συσκευών ΤΚΚ πρέπει να είναι πάντα κατάλληλη, επαρκής και μη υπερβολική σε συνδυασμό με το σκοπό της επεξεργασίας. Για παράδειγμα, σε μερικές χώρες, η χρήση συσκευών ΤΚΚ εκτός σχολικών ωρών θεωρήθηκε κατάλληλη λαμβανομένων υπόψη των αρχών προστασίας δεδομένων.

Από την άλλη μεριά, στα περισσότερα άλλα μέρη του σχολείου το δικαίωμα των μαθητών στην ιδιωτικότητα (καθώς επίσης και αυτό των δασκάλων και άλλων κοινωνικών λειτουργών) και η θεμελιώδης ελευθερία της διδασκαλίας υπερισχύουν της ανάγκης μόνιμης επιτήρησης μέσω ΤΚΚ.

Αυτό συμβαίνει ιδίως σε αίθουσες διδασκαλίας όπου η επιτήρηση μέσω βίντεο μπορεί να διαταράξει όχι μόνο την ελευθερία μάθησης και λόγου των μαθητών αλλά και την ελευθερία διδασκαλίας. Το ίδιο εφαρμόζεται σε χώρους αναψυχής, γυμναστήρια και αποδυτήρια όπου η επιτήρηση μπορεί να διαταράξει τα δικαιώματα ιδιωτικότητας.

Οι παρατηρήσεις αυτές βασίζονται επίσης στο δικαίωμα ανάπτυξης της προσωπικότητας που έχουν όλα τα παιδιά. Πράγματι, η αναπτυσσόμενη αντίληψή τους για την ελευθερία τους μπορεί να υπονομευθεί αν θεωρούν από μικρή ηλικία ότι είναι φυσιολογικό να υφίστανται έλεγχο από ΤΚΚ. Αυτό είναι όλως αλήθεια εφόσον συσκευές λήψης ή παρόμοιες συσκευές χρησιμοποιούνται για ελέγχους παιδιών από απόσταση κατά τις σχολικές ώρες.

Σε κάθε περίπτωση που δικαιολογείται η ΤΚΚ, τα παιδιά, ο υπόλοιπος σχολικός πληθυσμός και οι νόμιμοι αντιπρόσωποι πρέπει να ενημερώνονται για την ύπαρξη επιτήρησης, τον υπεύθυνο λειτουργίας της και τους στόχους της. Τα στοιχεία που έχουν ως στόχο παιδιά πρέπει να είναι κατάλληλα για το επίπεδο αντίληψής τους.

Περαιτέρω πρέπει να εξετασθεί το ότι τα συμφέροντα που πρέπει να ληφθούν υπόψη δεν είναι μόνο αυτά των μαθητών αλλά και αυτά των δασκάλων και άλλων κοινωνικών λειτουργών. Σε μερικές χώρες υπάρχουν ακόμη και νομικοί κανόνες που εφαρμόζονται για την εφαρμογή ΤΚΚ στους λειτουργούς ελέγχου⁽¹⁾.

Η αιτιολόγηση και η σχετικότητα του συστήματος ΤΚΚ πρέπει να αναθεωρείται τακτικά από τις σχολικές αρχές ώστε να αποφασίζουν αν πρέπει να διατηρηθεί ή όχι. Οι νόμιμοι αντιπρόσωποι των παιδιών πρέπει να ενημερώνονται αναλόγως.

γ) Υγειονομικές συνθήκες

Δεδομένα που αφορούν στις υγειονομικές συνθήκες μαθητών αποτελούν ευαίσθητα δεδομένα. Για το λόγο αυτό, η επεξεργασία τους πρέπει να σέβεται τις αρχές του άρθρου 8 της οδηγίας. Τα εν λόγω δεδομένα πρέπει να τυγχάνουν επεξεργασίας μόνο από γιατρούς ή από πρόσωπα που “φροντίζουν” τους μαθητές όπως οι δάσκαλοι και λοιπό σχολικό προσωπικό που δεσμεύεται από τη δεοντολογία επαγγελματικού απορρήτου.

Η επεξεργασία δεδομένων αυτού του είδους εξαρτάται είτε από τη συγκατάθεση των νόμιμων εκπροσώπων του παιδιού είτε από ζωτικά συμφέροντα που συνδέονται με το σχολείο ή την εκπαιδευτική ζωή.

(1) Βλ. επίσης WP 89 (γνωμοδότηση 4/2004 της 11^{ης} Φεβρουαρίου 2004).

δ) Ιστοσελίδες σχολείων

Ένας αυξανόμενος αριθμός σχολείων δημιουργεί ιστοσελίδες που απευθύνονται σε σπουδαστές/μαθητές και τις οικογένειές τους και οι ιστοσελίδες αυτές καθίστανται το κύριο εργαλείο για τις εξωτερικές επικοινωνίες. Τα σχολεία πρέπει να γνωρίζουν ότι η διάδοση προσωπικών στοιχείων εγγυάται αυστηρότερη τήρηση των θεμελιωδών αρχών προστασίας δεδομένων, ειδικότερα της ελαχιστοποίησης δεδομένων και της αναλογικότητας. Επιπροσθέτως, συνιστάται η εφαρμογή μηχανισμών περιορισμένης πρόσβασης με στόχο τη διασφάλιση των εν λόγω προσωπικών στοιχείων (π.χ. σύνδεση μέσω κωδικού αναγνώρισης χρήστη και κωδικού πρόσβασης).

ε) Φωτογραφίες παιδιών

Συχνά τα σχολεία μπαίνουν στον πειρασμό να δημοσιοποιήσουν (στον τύπο ή στο Διαδίκτυο) φωτογραφίες μαθητών τους. Πρέπει να δίδεται ειδική προσοχή στη δημοσιοποίηση φωτογραφιών μαθητών από σχολεία στο Διαδίκτυο. Πρέπει να γίνεται πάντα αξιολόγηση του είδους της φωτογραφίας, της σχετικότητας αποστολής της και του επιδιωκόμενου σκοπού της. Τα παιδιά και οι νόμιμοι αντιπρόσωποί τους πρέπει να ενημερώνονται για τη δημοσιοποίηση.

Αν το σχολείο επιδιώκει την αποστολή ατομικών φωτογραφιών αναγνωρισμένων ατόμων, πρέπει να λαμβάνεται η προηγούμενη συγκατάθεση των γονέων ή άλλων νόμιμων αντιπροσώπων (ή του παιδιού, αν είναι ήδη ώριμο).

Στην περίπτωση συλλογικών φωτογραφιών δηλαδή σχολικών γεγονότων και πάντα σύμφωνα με την εθνική νομοθεσία, τα σχολεία δεν μπορούν να ζητούν προηγούμενη συγκατάθεση των γονέων στην περίπτωση που οι φωτογραφίες δεν επιτρέπουν την εύκολη αναγνώριση μαθητών. Ωστόσο, σε τέτοιες περιπτώσεις τα σχολεία πρέπει να ενημερώνουν τα παιδιά, του γονείς και τους νόμιμους αντιπροσώπους ότι η φωτογραφία θα ληφθεί και πώς θα χρησιμοποιηθεί.

Αυτό θα τους δώσει την ευκαιρία να αρνηθούν να περιληφθούν στη φωτογραφία.

στ) Κάρτες μαθητών

Για τον έλεγχο πρόσβασης και την παρακολούθηση αγορών: πολλά σχολεία χρησιμοποιούν κάρτες μαθητών όχι μόνο για τον έλεγχο πρόσβασης στο σχολείο αλλά και την παρακολούθηση αγορών των παιδιών. Αμφισβητείται αν ο δεύτερος σκοπός είναι πλήρως συμβατός με την ιδιωτικότητα του παιδιού, ειδικά μετά από ορισμένη ηλικία.

Σε κάθε περίπτωση οι δύο λειτουργίες πρέπει να διαχωρίζονται καθώς η δεύτερη μπορεί να εγείρει ζητήματα ιδιωτικής ζωής.

Για τον εντοπισμό μαθητών¹²: άλλο μέσο ελέγχου που χρησιμοποιείται σε ορισμένα σχολεία (με κάρτα ή όχι) είναι ο εντοπισμός τους μέσω αναγνωριστικών καρτών RFID.

¹² Βλ. WP 115 (εκδόθηκε την 25^η Νοεμβρίου 2005) όσον αφορά τις αρχές που σχετίζονται με τον εντοπισμό ανηλίκων.

Στην περίπτωση αυτή, η σχετικότητα του εν λόγω συστήματος πρέπει να δικαιολογείται λαμβανομένων υπόψη των ειδικών κινδύνων, ιδίως όταν είναι διαθέσιμες εναλλακτικές μέθοδοι.

ζ) Εικονοτηλέφωνα στα σχολεία

Τα σχολεία μπορούν να διαδραματίσουν πρωταρχικό ρόλο στον καθορισμό προφυλάξεων απέναντι στη χρήση ΜΜΕ και οπτικοακουστικής εγγραφής στις περιπτώσεις που αφορούν σε προσωπικά δεδομένα που αναφέρονται σε τρίτους. Τα σχολεία πρέπει να προειδοποιούν τους μαθητές τους ότι η ανεξέλεγκτη κυκλοφορία αναπαραγωγής οπτικοακουστικών εγγραφών και ψηφιακών εικόνων μπορεί να έχει ως αποτέλεσμα σοβαρές παραβάσεις του δικαιώματος στην ιδιωτικότητα και την προστασία προσωπικών δεδομένων του προσώπου στο οποίο αναφέρονται τα δεδομένα.

3) – Σχολικά στατιστικά στοιχεία και άλλες μελέτες

Στις περισσότερες περιπτώσεις, δεδομένα προσωπικού χαρακτήρα δεν είναι αναγκαία για τη λήψη στατιστικών στοιχείων (ωστόσο, μπορεί να συμβεί σε εξαιρετικές περιπτώσεις· για παράδειγμα: στην περίπτωση που πραγματοποιούνται στατιστικά στοιχεία για την επαγγελματική ενσωμάτωση).

Σύμφωνα με το άρθρο 6 στοιχείο ε) της οδηγίας τα στατιστικά αποτελέσματα δεν πρέπει να οδηγούν σε οποιαδήποτε άμεση ή έμμεση αναγνώριση προσώπων στα οποία αναφέρονται τα δεδομένα.

Συχνά διεξάγονται έρευνες που χρησιμοποιούν διάφορα προσωπικά δεδομένα σχετικά με μαθητές, τα οποία έχουν ληφθεί από λιγότερο ή περισσότερο λεπτομερή ερωτηματολόγια. Οι νόμιμοι εκπρόσωποι πρέπει να επιτρέπουν τη συλλογή των δεδομένων αυτών (ιδίως αν πρόκειται για ευαίσθητα δεδομένα) και οι εκπρόσωποι πρέπει να ενημερώνονται για το σκοπό και τους αποδέκτες της έρευνας.

Επιπροσθέτως, κάθε φορά που είναι δυνατή η διεξαγωγή μελετών χωρίς την αναγνώριση των παιδιών, πρέπει να ακολουθείται αυτή η διαδικασία.

IV – Συμπέρασμα

1) – Δίκαιο

Η παρούσα γνωμοδότηση καταδεικνύει ότι οι διατάξεις που καθορίζονται στο ισχύον νομικό πλαίσιο, κατά τις περισσότερες περιπτώσεις, διασφαλίζουν αποτελεσματικά την προστασία δεδομένων παιδιών.

Προϋπόθεση αποτελεσματικής προστασίας της ιδιωτικότητας των παιδιών αποτελεί, εντούτοις, η εφαρμογή των διατάξεων σύμφωνα με την εξέταση της αρχής του μείζονος συμφέροντος του παιδιού. Η εφαρμογή πρέπει να λαμβάνει υπόψη τις ειδικές καταστάσεις των ανηλίκων και αυτές των εκπροσώπων τους. Οι οδηγίες 95/46/EK και 2002/58/EK πρέπει να ερμηνευθούν και να εφαρμοστούν αναλόγως.

Σε περιπτώσεις αντικρουόμενων συμφερόντων μπορεί να βρεθεί λύση ερμηνεύοντας τις οδηγίες σύμφωνα με τις γενικές αρχές της Σύμβασης των ΗΕ για τα Δικαιώματα του Παιδιού δηλαδή του μείζονος συμφέροντος του παιδιού και επίσης με αναφορά στις άλλες νομικές πράξεις οι οποίες έχουν προαναφερθεί.

Τα κράτη μέλη παροτρύνονται να ευθυγραμμίσουν τα δικά τους με την προαναφερθείσα ερμηνεία λαμβάνοντας τα αναγκαία μέτρα. Επιπλέον, θα γίνονταν δεκτές σε κοινοτικό επίπεδο συστάσεις και άλλες κατάλληλες πράξεις που αφορούν σε αυτό το θέμα.

Όπως προαναφέρθηκε, η παρούσα γνώμη περιέχει μόνο τις γενικές αρχές για την ιδιωτική ζωή και την προστασία δεδομένων που είναι σχετικές με δεδομένα παιδιών και την εφαρμογή τους στον σημαντικό τομέα της εκπαίδευσης. Άλλα ειδικά πεδία θα μπορούσαν να δικαιολογούν χωριστή μελέτη από την παρούσα ομάδα εργασίας στο μέλλον.

2) – Εφαρμογή

Η παρούσα γνωμοδότηση θέτει τις γενικές ανησυχίες και σκέψεις κατά τη θεώρηση της προστασίας δεδομένων και θεμάτων ιδιωτικότητας που σχετίζονται με παιδιά. Η ομάδα εργασίας έχει επιλέξει τον τομέα της εκπαίδευσης ως πρώτο βήμα για να απευθύνει αυτό το θέμα λόγω της σπουδαιότητας της εκπαίδευσης στην κοινωνία. Όπως φαίνεται, η προσέγγιση της προστασίας της ιδιωτικότητας των παιδιών βασίζεται στην εκπαίδευση - από τις οικογένειες, τα σχολεία, τις αρχές προστασίας δεδομένων, τις ομάδες παιδιών και άλλους όσον αφορά τη σπουδαιότητα της προστασίας των δεδομένων και της προσωπικής ζωής και τις συνέπειες της κοινοποίησης προσωπικών δεδομένων εφόσον δεν είναι αναγκαίο.

Αν οι κοινωνίες μας πρέπει να αγωνίζονται για πραγματικό πολιτισμό στον τομέα της προστασίας δεδομένων ειδικά και για την προάσπιση της ιδιωτικότητας, πρέπει να αρχίσουν με τα παιδιά, όχι μόνο ως ομάδα που χρειάζεται προστασία ή πρόσωπα των οποίων τα δικαιώματα πρέπει να προστατευθούν αλλά επίσης επειδή πρέπει να ενημερώνονται για τα καθήκοντά τους ως προς τον σεβασμό των προσωπικών δεδομένων των άλλων.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, το σχολείο πρέπει να διαδραματίζει πρωτεύοντα ρόλο.

Τα παιδιά και οι μαθητές πρέπει να ανατρέφονται ώστε να γίνουν αυτόνομοι πολίτες της κοινωνίας της πληροφορίας. Για το σκοπό αυτό είναι πρωταρχικό να μάθουν από μικρή ηλικία για τη σπουδαιότητα της ιδιωτικότητας και της προστασίας δεδομένων. Αυτές οι αρχές θα τα καταστήσουν αργότερα ικανά να λαμβάνουν ενημερωμένες αποφάσεις σχετικά με ποια στοιχεία θέλουν να κοινοποιήσουν, σε ποιον και υπό ποιες προϋποθέσεις. Η προστασία δεδομένων πρέπει να περιλαμβάνεται συστηματικά στα σχολικά σχέδια ανάλογα με την ηλικία των μαθητών και τη φύση των διδασκόμενων θεμάτων.

Δεν πρέπει ποτέ να εμφανίζεται η περίπτωση κατά την οποία, για λόγους ασφάλειας, τα παιδιά αντιμετωπίζονται με υπερβολική επιτήρηση η οποία μειώνει την αυτονομία τους.

Στο πλαίσιο αυτό, πρέπει να βρεθεί ισορροπία μεταξύ της προστασίας της οικειότητας και της ιδιωτικής ζωής των παιδιών και της ασφάλειάς τους.

Νομοθέτες, πολιτικοί αρχηγοί και εκπαιδευτικοί οργανισμοί πρέπει να λαμβάνουν αποτελεσματικά μέτρα αντιμετώπισης αυτών των θεμάτων στους αντίστοιχους τομείς αρμοδιότητάς τους.

Όπως έχει αναφερθεί σε όλο παρόν έγγραφο, η εκπαίδευση και η υπευθυνότητα αποτελούν εργαλεία πρωτεύουσας σημασίας για την προστασία δεδομένων παιδιών. Για την επίτευξη καλύτερης προστασίας των προσωπικών δεδομένων ανηλίκων είναι πρωταρχικό τα πρόσωπα που ασχολούνται άμεσα με την εκπαίδευση παιδιών να λαμβάνουν εκ των προτέρων ευρεία κατάρτιση όσον αφορά τις αρχές προστασίας δεδομένων.

Ο ρόλος των αρχών προστασίας δεδομένων είναι τετραπλός: να εκπαιδεύουν και να ενημερώνουν, ειδικά παιδιά και αρχές αρμόδιες για την ευημερία της νεολαίας· να επηρεάζουν τους πολιτικούς ιθύνοντες ώστε να λαμβάνουν ορθές αποφάσεις όσον αφορά τα παιδιά και την ιδιωτικότητα· να ενημερώνουν τους υπεύθυνους επεξεργασίας δεδομένων για τα καθήκοντά τους· και να χρησιμοποιούν τις εξουσίες τους εναντίον αυτών που παραβλέπουν τη νομοθεσία ή δεν τηρούν τους κώδικες συμπεριφοράς ή τις βέλτιστες πρακτικές σε αυτόν τον τομέα.

Η διατύπωση συμφωνιών μεταξύ των ΑΠΔ, των Υπουργείων Παιδείας και άλλων αρμόδιων φορέων μπορεί να αποτελεί αποτελεσματική στρατηγική σε αυτό το πλαίσιο καθορίζοντας σαφείς και πρακτικούς όρους αμοιβαίας συνεργασίας σε αυτόν τον χώρο για την προώθηση της αντίληψης ότι η προστασία δεδομένων αποτελεί θεμελιώδες δικαίωμα.

Τα παιδιά πρέπει να ενημερώνονται, ιδίως, ότι αυτά τα ίδια πρέπει να είναι οι πρωταρχικοί προστάτες των προσωπικών τους δεδομένων. Σύμφωνα με αυτό το κριτήριο η σταδιακή συμμετοχή των παιδιών στην προστασία των προσωπικών τους δεδομένων (από τη διαβούλευση ως την απόφαση) πρέπει να καταστεί αποτελεσματική. Σε αυτόν τον χώρο μπορεί να εκδηλωθεί η αποτελεσματικότητα της ενδυνάμωσης.

Βρυξέλλες, 11/02/2009

*Για την ομάδα εργασίας
Ο πρόεδρος
Alex TÜRK*